

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 161/2022-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] proti postupu Centra právnej pomoci, Kancelárie Košice v konaní vedenom pod sp. zn. KaKE/14896/2017, R. z. 85696/2017 a jeho rozhodnutiu sp. zn. KaKE/14896/2017, R. z. 85696/2017 z 10. októbra 2017, postupu Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 7 S 131/2017 a jeho rozsudku č. k. 7 S 131/2017 zo 4. septembra 2019 a postupu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Sžk 18/2021 a jeho rozsudku č. k. 4 Sžk 18/2021 z 27. októbra 2021 takto

rozhodol:

1. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 2. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Centra právnej pomoci, Kancelárie Košice (ďalej len „centrum“) v konaní vedenom pod sp. zn. KaKE/14896/2017, R. z. 85696/2017 a jeho rozhodnutím sp. zn. KaKE/14896/2017, R. z. 85696/2017 z 10. októbra 2017 (ďalej len „napadnutý postup a rozhodnutie centra“), postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 S 131/2017 a jeho rozsudkom č. k. 7 S 131/2017 zo 4. septembra 2019 (ďalej len „napadnutý postup a rozsudok krajského súdu“) a postupom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky

(ďalej len „najvyšší správny súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Sžk 18/2021 (ďalej len „napadnutý postup“) a jeho rozsudkom č. k. 4 Sžk 18/2021 z 27. októbra (ďalej len „rozsudok najvyššieho správneho súdu“). Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutie centra, napadnuté rozsudky krajského súdu a najvyššieho správneho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Domáha sa i náhrady trov konania a finančného zadosťučinenia v sume 8 000 eur. Zároveň žiada o ustanovenie právneho zástupcu.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej doplnenia a príloh vyplýva, že centrum napadnutým rozhodnutím nepriznalo sťažovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci v právnej veci označenej ako „ústavná sťažnosť (už podaná) voči rozhodnutiam OS-SNV, KS KE, NS-SR“, keďže považovalo za preukázané, že nespĺňal podmienku materiálnej núdze, čo je jedna z troch kumulatívnych podmienok na priznanie nároku na právnu pomoc. Centrum zároveň uviedlo, že stav veci a okolnosti prípadu nenasvedčovali naplneniu predpokladov na poskytnutie právnej pomoci v zmysle § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z. z.“).

3. Krajský súd napadnutým rozsudkom zamietol žalobu sťažovateľa o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia centra z 10. októbra 2017.

4. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, ktorú najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom zamietol s odôvodnením, že námietky sťažovateľa uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako nedôvodné, keďže neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta, že centrum, krajský súd a najvyšší správny súd nepostupovali v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a v ich konaní došlo k priet'ahom, keďže o jeho žiadosti o poskytnutie právnej pomoci rozhodovali štyri roky.

6. Podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy tým, že konajúce súdy v jeho právnej veci dospeli k nesprávnym záverom v otázke materiálnej núdze, keďže ustálili, že nespĺňa túto zákonnú podmienku na poskytnutie právnej pomoci. Sťažovateľ považuje za neprípustné, že centrum, ako i správne súdy jeho vykázanú daňovú stratu považovali na účely posudzovania podmienok materiálnej núdze za nulový príjem z podnikateľskej činnosti a pripočítaním ostatných príjmov dospeli k sume, ktorá nevyhovuje požiadavkám zákona na poskytnutie právnej pomoci. Sťažovateľ považuje napadnuté rozsudky krajského súdu a najvyššieho správneho súdu za svojvoľné a arbitrárne.

7. Predovšetkým vo vzťahu k napadnutému rozsudku najvyššieho správneho súdu sťažovateľ namieta, že nerozhodoval „so znalosťou veci“, pričom sa odvolal na metodiku, ktorá „nie je záväzná“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom centra, krajského súdu a najvyššieho správneho súdu a porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozhodnutím centra, napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 224/05).

10. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 102/05, II. ÚS 387/06) sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie tohto základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade centrom, krajským súdom a najvyšším správnym súdom) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď ústavná sťažnosť bola doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného základného práva postupom označeného orgánu, resp. súdu (súdov), ústavný súd sťažnosť zásadne odmietne ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

11. V nadväznosti na uvedený právny názor ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že jednou zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je to, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcejmu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Uvedený názor vychádza zo skutočnosti, že ústavná sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (m. m. IV. ÚS 225/05, III. ÚS 317/05, II. ÚS 67/06).

12. Ústavný súd v súvislosti s prípravou predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti zistil, že najvyšší správny súd napadnutým rozsudkom z 27. októbra 2021 zamietol kasačnú sťažnosť, pričom 27. decembra 2021 nadobudol tento rozsudok právoplatnosť. V čase doručenia sťažnosti ústavnému súdu (2. marca 2022) bola právna vec sťažovateľa právoplatne skončená, čo zakladá dôvod na jej odmietnutie pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozhodnutím centra a napadnutým rozsudkom krajského súdu

13. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

14. Ako samotný sťažovateľ uvádza, proti napadnutému rozhodnutiu centra podal správnu žalobu, ktorou sa domáhal preskúmania jeho zákonnosti. Príslušný krajský súd mal následne právomoc rozhodnúť o správnej žalobe, čím naplňal svoju úlohu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám sťažovateľa. K tomu došlo v prípade sťažovateľa tým, že o správnej žalobe proti napadnutému rozhodnutiu centra rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom zo 4. septembra 2019.

15. Pre rozhodnutie ústavného súdu v časti namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozhodnutím centra je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. Uplatnenie právomoci krajského súdu vylučuje, aby v uvedenej veci rozhodoval ústavný súd, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

16. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť a aj domáhal využitím jemu dostupných

a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

17. Ústavný súd poukazuje na to, že sťažovateľ mal proti rozsudku krajského súdu k dispozícii opravný prostriedok, ktorý mu zákon na ochranu jeho základných práv účinne poskytuje.

18. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu mohol sťažovateľ podať kasačnú sťažnosť, o ktorej bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší správny súd. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľ kasačnú sťažnosť podal a rozhodol o nej najvyšší správny súd rozsudkom č. k. 4 Sžk 18/2021 z 27. októbra 2021. Právomoc kasačného súdu rozhodnúť o kasačnej sťažnosti sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

19. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu

20. Ťažiskom ústavnej sťažnosti je nesúhlas sťažovateľa so závermi najvyššieho správneho súdu vo vzťahu k otázke posúdenia splnenia zákonnej podmienky (materiálnej núdze) na poskytnutie právnej pomoci. Sťažovateľ považuje napadnutý rozsudok za nepreskúmateľný a svojvoľný.

21. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že správne súdnictvo je primárne prostriedkom ochrany subjektívnych práv adresáta výkonu verejnej správy v jej najrôznejších podobách. Len sekundárne je kritériom poskytovania tejto ochrany zákonnosť verejno-mocenských aktivít verejnej správy. Inými slovami, správne súdnictvo v systéme právneho štátu nemá slúžiť naprávaniu nezákonnosti vo verejnej správe bez akéhokoľvek zreteľa na dopad eventuálne zistenej nezákonnosti na subjektívno-právnu pozíciu dotknutého. Účelom správneho súdnictva nie je náprava nezákonnosti vo verejnej správe, ale účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, proti ktorej je verejná správa v jednotlivom prípade vykonávaná.

22. V súvislosti so sťažnostnou argumentáciou sťažovateľa poukazuje ústavný súd na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu, v ktorej okrem iného uvádza:

„Vzhľadom na to, že z dokladov predložených žalobcom vyplynulo, že započítateľný príjem žalobcu ako žiadateľa v mesiaci podania žiadosti (september 2017) presahuje výšku 1,4-násobku životného minima a tiež 1,6-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu platnú od 01. júla 2017, dospel k správne záveru, že žalobcu nie je možné považovať za osobu v materiálnej núdzi majúcu právo na poskytnutie právnej pomoci v zmysle zákona č. 327/2005 Z. z.

Kasačný súd na tomto mieste považuje za dôležité zdôrazniť, že žalovaný ako príslušný správny orgán, za účelom rozhodnutia o nároku fyzickej osoby na poskytnutie právnej pomoci musí skúmať

splnenie všetkých zákonných podmienok ustanovených v právnej norme § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z., a teda musí sa zaoberať aj otázkou sociálneho a materiálneho stavu žiadateľa ako jednej zo zákonných podmienok na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, pretože bez splnenia tejto podmienky, nemožno žiadaný nárok na poskytnutie právnej pomoci priznať, hoci by žiadateľ ďalšie dve podmienky splnil.“

23. V ďalšej časti napadnutého rozsudku sa kasačný súd zaoberal námietkou *«porušenia § 7 zákona č. 327/2005 Z. z., keď pochybenie žalobca videl v tom, že z jeho celkového príjmu neboli odpočítané položky v zmysle zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, nakoľko okrem starobného dôchodku vykonáva aj podnikateľskú činnosť. Dospel k záveru, že nie je možné stotožniť sa s argumentáciou žalobcu, ktorý navrhuje najprv sčítať všetky príjmy bez ohľadu na ich pôvod a právny základ, a od tohto súčtu odpočítať výdavky vynaložené na podnikanie. Naopak kasačný súd zdôrazňuje, že sporné ustanovenie § 7 najmä ods. 1-4, treba vykladať tak, že sa majú spočítať jednotlivé dosiahnuté príjmy podľa ods. 1 a ods. 2, a to všetko v období určenom podľa ods. 4, čiže za mesiac, v ktorom bola podaná žiadosť a tiež za šesť mesiacov predchádzajúcich tomuto mesiacu. Príjmom podľa ods. 1 treba rozumieť príjem, ktorý podlieha dani z príjmov, po odpočítaní relevantných tam uvedených výdavkov. Úmyslom zákonodarcu teda bolo, aby sa takto vypočítal „čistý“ príjem. Pokiaľ výdavky presahujú zdaniteľné príjmy, takýto príjem je nulový, resp. ide o stratu. Zákon č. 327/2005 Z. z. neumožňuje túto stratu započítať voči ďalším príjmom v zmysle § 7 ods. 2 a 3, ktoré nepodliehajú dani z príjmov, ako je práve starobný dôchodok žalobcu. Pokiaľ teda definované odpočítavané výdavky presahujú príjem z podnikania žalobcu, platí, že príjem (z podnikania) podľa § 7 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. je na účely tohto zákona nulový. Skutočnosť, že žalobca na daňové účely vykázal daňovú stratu, je pre posudzovanie materiálnej núdze v zmysle právnej úpravy irelevantná. Preto žalovaný správne k takto zistenému nulovému príjmu z podnikateľskej činnosti pripočítal ostatné zistené príjmy. čo v tomto prípade boli príjmy zo starobného dôchodku. Preto za stavu, že pre účely posudzovania výšky príjmu žiadateľa o poskytnutie právnej pomoci bola rozhodujúca výška jeho čistého započítateľného príjmu, t. j. 387,30 Eur. Kasačnému súdu nezostáva nič iné ako konštatovať, že právny záver krajského súdu bol v súlade so zákonom.»*

24. Pre posúdenie zachovania základného práva na súdnu ochranu je relevantné, že pri rozhodovaní o kasačnej sťažnosti sa kasačný súd zrozumiteľne a ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal s argumentáciou sťažovateľa a objasnil závery, ktoré ho viedli k jej zamietnutiu. Argumentáciu najvyššieho správneho súdu považuje ústavný súd v okolnostiach posudzovanej veci za dostatočnú a zrozumiteľnú, založenú na právnych záveroch, ktoré majú oporu v zákone, resp. nepopierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení zákona č. 327/2005 Z. z. v súvislosti s rozhodovaním o nároku na poskytnutie právnej pomoci a Správneho súdneho poriadku, vo vzťahu k rozhodovaniu o kasačnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu.

25. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyššieho správneho súdu ako celku dospel k presvedčeniu, že nevybočuje z aplikačnej praxe kasačného súdu v súvislosti s posudzovaním splnenia zákonných podmienok na poskytnutie právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, nemožno mu pripísať charakter excesu, ktorý by v sebe zahŕňal črty svojvôle,

a je preto potrebné ho považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

26. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho správneho súdu a označeným základným právom podľa ústavy, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o jeho porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

27. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia a s tým súvisiacu žiadosť sťažovateľa o jeho ustanovenie v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd k preskúmaniu toho, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom (§ 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde), a to: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) vylúčenie zrejmej bezúspešnosti uplatňovania nároku na ochranu ústavnosti.

28. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná sťažnosť nie je oneskorená, nie je neprípustná ani zjavne neopodstatnená.

29. S prihliadnutím na výsledok posúdenia ústavnej sťažnosti, ktorú ústavný súd v celom rozsahu odmieta (ako to vyplýva z časti III odôvodnenia tohto uznesenia), je evidentné, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, teda v danom prípade nebola splnená jedna z troch podmienok na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z tohto dôvodu ústavný súd tejto žiadosti sťažovateľa nevyhovel (bod 1 výroku uznesenia).

30. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. apríla 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu